

EKONOMİ POLİTİK

IMF Tobin Vergisini Tartışıyor

Erinç Yeldan, 18 Kasım 2009

Küresel krizden çıkış geciktikçe, “canlandırma paketleri” diye de adlandırılan genişleyici maliye ve para politikalarının maliyetleri de yükselmeye devam ediyor. “Toparlanma” süreci bir kez hız kazansa; gerisi gelecek kuşkusuz! Ancak, toparlanma geciktikçe gecikiyor...

Canlandırma paketlerinin ulaştığı boyutların ürkütücülüğü ve krizin “aşılmasından” sonra söz konusu maliyetlerin kimlere, nasıl ödettirileceği soruları bir yana, artık mevcut kaynakların süregelen tedbirlerin maliyetlerini karşılamaya yetmediği açıkça görülmekte. Bu kaygıyı en yakın duyan kuruluşların başında da IMF geliyor. IMF, Eylül ayında Pittsburgh’ta toplanan G20 zirvesinde “*dünya ekonomisinin finansal sağlığını yakından gözetmek*” sorumluluğuyla görevlendirilmiş ve bu görev tanımına uygun olarak da G20 grubunca yaklaşık 500 milyar dolarlık ek bir kaynak ile donatılmış idi. Ancak, canlandırma paketlerinin maliyetlerinin artan boyutu ve dünya ekonomisinin göreceli olarak daha uzun bir süre yavaş büyüyeceğinin anlaşılmasıyla birlikte IMF ek kaynak arayışlarını hızlandırmış gözüküyor.

Bu doğrultuda birçaba geçtiğimiz hafta örgütün icra direktörü **Dominique Strauss-Kahn**’dan geldi. Sosyalist kökenli bir Fransız olan Strauss-Kahn, IMF’nin bankacılık kesiminde küçük çaplı bir işlem vergisi konulması üzerine çalışmakta olduğunu duyurdu. Buna göre, bankaların vergilendirilmesiyle elde edilecek kaynaklar, ileride yaşanması olası benzer krizlerde kurtarma paketlerinin maliyetini karşılamak üzere bir sigorta işlevi görebilecekti. Benzer bir öneri İngiltere başbakanı **Gordon Brown** tarafından da dile getirilmişti.

Yapılan açıklamalara göre IMF önümüzdeki Nisan ayı bahar toplantılarında söz konusu “sigorta” vergilendirmesinin nasıl işletileceğine dair teknik önerilerini tartışmaya açacaktı. Ancak, IMF bir konunun son derece açık ve kesin bir şekilde altını çizmeye özen göstermekteydi: Söz konusu işlem vergisi kesinlikle bir *tobin vergisi* olmayacaktı!

Tobin vergisi düşüncesi, Yale Üniversitesi’nin Nobel ödüllü profesörü **James Tobin** tarafından 1970’lerde ortaya atılmış olan finansal işlem vergisi kavramına dayanmaktadır. Tobin’in önerdiği biçimiyle görece düşük düzeyde (yüzde 1’den az) tutulması söz konusu olan finansal işlem vergisi aslında “mali kaynak yaratmaktan” ziyade, finansal sermayenin aşırı spekülatif hareketlerini yavaşlatmak suretiyle finansal piyasalarda istikrar sağlayacak koşulları yaratmayı amaçlamaktaydı. Amerikan başkanı Nixon, 15 Ağustos 1971’de Amerikan dolarının altın standardıyla bağını kopartmış ve doları “serbest” piyasalarda dalgalanmaya bırakmış idi. Doların değerinin piyasaların spekülatif saldırıları karşısında giderek istikrarsızlaşacağını düşünen Tobin, düşük düzeyde bir işlem vergisi konularak dolar üzerindeki alım satım işlemlerini yavaşlatmayı amaçlamaktaydı.

Böyle bir adım, kuşkusuz uluslararası finans sermayesi tarafından tahammül edilebilir bir düşünce değildir. Kaynağını finansal köpük ve spekülasyon üzerinden yaratmayı amaçlayan finans kesimi için böylesi bir tehdit bir ölüm kalım meselesidir.

İşte şimdi IMF'nin bu tür bir *Tobin vergisi* uygulamayacağını peşinen açıklaması, uluslararası finans sermayesinin ("oyuncuların") olası yoğun muhalefetini yumuşatmak amacıyla olsa gerektir. Nitekim Amerikan Hazine Dairesi sekreteri **Timothy Geithner** de daha hafta dolmadan, adı ne olursa olsun böylesi bir küresel işlem vergisine karşı olduklarını peşinen açıklama gereğini duymaktaydı. Dolayısıyla, anlaşılan IMF, finansal işlemlerden alınacak olan, ancak adı Tobin vergisi olmayan; bankacılık kesiminin bütününe kapsayacak olan, ancak küresel olmayan bir verginin teknik çalışmasını yapmaya hazırlanmaktadır.

Küresel krizin çıkış noktasının finans piyasalarında aşırı spekülasyon hareketlenmenin yarattığı finansal köpük olduğu artık yalın bir gerçek olarak karşımızda duruyor iken, adı Tobin'li ya da Tobin'siz de olsa, bir finansal işlem vergisinin kurgulanması finans dünyasının gerçekleri ve küresel kapitalizmin esenliği (!) açısından zorunlu gözüküyor. 2010'un Nisan ayını merakla beklemekteyiz.